

Néhány gyakorlatias észrevétel a gyéritések dolgában.

Irta: Földes János.

Örvendetes jelenség, hogy ujabban gyakorlatilag és irodalmilag sokat foglalkoznak a gyéritésekkel. Az „Erdészeti Lapok“-ban különösen két cikk taglalja behatóbban e kérdést. Az egyik „Az erdölések gyakorlati keresztülviteléről“ szól, Róth Gyulától (1907. évf. 7. füzet), a másik Schiffl ausztriai erdésznek hazájában szerzett tapasztalatait közli Ratkovszky Károly tollából „Az állomány neveléséről“ cím alatt, melynek befejezése ugyanazon lapszámban jelent meg.

Én itt a *tölgyesek* ritkítására nézve kívánok néhány szót ejteni, nemcsak mivel a tölgyesek roppant és rohamos értékemelkedése folytán e kérdés legéletbevágóbb, hanem főképpen azért, mivel e téren van hosszú éveken át szerzett legkiterjedtebb gyakorlati tapasztalatom.

Vannak a *kincstárnál* is jól végzett gyéritések, de bizony igen gyakran oly régies felfogással találkozunk, hogy hiába való minden erőfeszítés, hogy — Róth szerint — „félrehárítsuk azokat az akadályokat, melyek eddig gátolták az erdölési üzem terjedését“, mivel sokszor nem erdölés az, mit annak neveznek, mert az erdölés A. fokát se éri el egészen.

Sokszor hiába hangoztatjuk, hogy „a gyenge erdölés teljességgel elvetendő“, mert Kraft szerint „a záródás állandó fenntartásáról szóló dogma évenként milliókba kerül“; hogy „ha csak az alsó határt, 20 0/0-ot sikerül elérnünk, akkor évenként 5—6 millió m^3 -el emelhetjük termelésünket“ és hogy „oly erdölés, mely csak elhaló és elnyomott anyagot vesz ki, hozhat ugyan fahozamot, de semmi egyéb számbavehető befolyással nincs.“ (L. Róth Gy. idézett cikkét.)

Sőt mikor a gyérithető fatömeg 2—3, ritkán 5—8 m^3 -re van előirányozva, olyan javaslattal előállani sincs megengedve, bár a miniszterhez szóló javaslat alakjában, hogy 15—20 m^3 vétessék ki holdanként.

Az ilyen tulóvatosság kétszeres kárával jár a birtokosnak a mai nagy árszökkenés korszakában, mikor általános a panasz ily helyeken, hogy az emberek drága pénzükön sem tudnak fához

jutni. Először a kiszedhető fa ottmarad a pusztulásnak szánva, másodsor az állva hagyott fa azt a növedékgyarapodást el nem érheti, mely, mint fent említve van, *milliókra rugó fatömeg elmaradásában* jelentkezik.

Pedig a *középkorba* jutott tölgyesben — milyenről legtöbbször szó van — már elérkezett *„a főállomány ritkításának az ideje“*, még a Schiffel módszerében is, mely szerint pedig a *fiatalabb korban* *„csak az egészen elnyomott fák szedendők ki“*. (L. „Erdészeti lapok“ 1907. VII. f. 419. lap).

Egy ilyen középkorú, cserrel közbeszórt tölgyest gyéritett alólirott 1883-ban akkor, mikor a gyérités a miniszter által országosan elrendeltetett s kikerült *holdanként 20 m³*, mint azt az 1883-évi „E. L.“ 772. s követk. lapjain *„Tölgyállabok gyéritése a lip-pai erdőgondnokságban“* cz. cikkben olvashatjuk.

Ilyen erdőben Róth cikke szerint (399. lap) *„5—8—10 m³ holdanként teljességgel nem elég“*, hanem *20—25 m³*-ig, sőt tovább *„nyugodtan mehetünk“*; korosabb, érintetlen erdőben *50 m³*-en is túl.

Megjegyzem, hogy az 1883-ban gyéritett állomány, mint utólag meggyőződtem, nem 50, hanem közel *70 éves* lehetett már akkor.

Abban a szerencsében volt részem, hogy ezt az állományt, mely annak idején *miniszteri kiküldött által is felül volt vizsgálva a gyéritésre* nézve, akkor is felülvizsgálhattam (20 év múlva), mikor rendszeres vágásként teljes tarolásra fel volt becsülve. Az egész becslőbizottság bámulattal adózott ekkor e szép, 15—18 m.-ig ágtszta *kocsántalan tölgyesnek*, mely ugy haszonfászázalékra, mint a méretek nagyságára nézve feltűnően elütött a körülötte álló egykoru, de gyéritetlen állományoktól.

Azt kívánom itt megjegyezni, hogy *németországi* tapasztalatok közlésénél meg ne feledkezzünk egy fanemünkről, mely ott egészen hiányzik, nálunk azonban, különösen a melegebb, tölgynek kedvező fekvésekben, valóságosan az a tölgyre nézve, mi a herének az aranka, s ez *a cser*. Ez óriásilag föléje terpeszkedik a tölgynek s egész csoportokat maga alá gyűr. Ilyenkor valóságos operációra van szükség, hogy eltávolításával még hézag árán is segítsünk a tölgyön. Ezt cselekedtem magam is az 1883-iki gyé-

ritésnél s a siker, a körülálló állományokkal összehasonlítva, hol az a nyüg állva hagyatott, szembetűnő volt.

Azonban helyesen jegyzi meg Róth, hogy mostan, *„mikor a kezelő személyzetnek szűk a hatásköre — ezen az alapon erdőlési üzem nem tud fejlődni“*.

Ami szép gyérités van, az igazán a kezelő önhatalmu merész beavatkozásának köszönhető legtöbbször. Hisz látjuk, hogy Németországban azért örökitette meg némely szakember saját gyéritési módszerét, mert korlátlan szabadsággal nyulhatott az erdőhöz.

Saját felelőssége tudatában főképpen azért fél mindenki a kincstárnál merészebb beavatkozástól, mert ha közvetlen a gyérités után nézzük meg az erdőt, az tényleg *„többnyire kedvezőtlen benyomást tesz“*. Holott ha néhány év múlva vesszük szemügyre, el se hinnénk, hogy az a szép sűrű állomány ugyanaz, melytől akkor szinte megijedtünk. Még a fiatal erdőben is szükséges néha a nagyobb mérvű ritkítás. Egy ilyen ártéren álló, főleg fűzzel kevert, makkról kelt 20 éves tölgyest láttam, melyben a gyorsan növő lágýfa között a hosszan felnyurgult tölgyek már mind tul voltak szárnyalva. Hogy e különben egészséges szép tölgyek megmentessenek, a fűzféléket ki kellett szedni. A visszamaradt tölgyek, részben meghajolva, aggasztó látványt nyujtottak, a devastatio képét mutatták. Azonban pár év múlva a legörvendesebb kép tárult a szemlélő szeme elé. A tölgy megizmosodott, rendes, erőteljes koronát és törzset fejlesztett, a hézagok is bezárultak s a legszebb erdő lett.

Igy van ez az idősebb gyéritéseknél is, hol a tulsulyba jutott csert kellett kiszedni.

Az ily helyeken szintén meghagyattak a teljesen elnyomott fák a talaj védelméül.

Érdekes látványt nyujt az összehasonlítás, ha az ember a gyéritett erdőrészeket is bejárja.

Egy, a felülvizsgáláskor 6—8 év előtt gyéritett állomány szép hengeres törzseivel 60—70 évesnek látszott a mellette levő, torzonborz, a sűrű növésben megtöpörödött állomány mellett, melyet 50—60 évesre becsült a szem, mert magassága is messze mögötte maradt az előbbinek. Csak az állománytérkép győzhette

meg az embert, hogy megfordítva állt az eset, ez utóbbi volt az idősebb, az előbbi a fiatalabb.

E különbséget a gyérités idézte elő. Minthogy azonban a felelősségtől való félelem miatt, ritkábban ósdi felfogásból, szaktekintélyünket sokszor csorbitjuk azzal, hogy a gyéritések szűkeklü, félnék vagy tudatlan megszorítása miatt milliókra rugó összegekkel károsítjuk hazánkat, szükséges volna a megoldásnak oly módozatát találni, mely a lelkiismeret hamis furdalását megszüntetve, a gyéritések olymértü keresztülvitelét honosítaná meg, hogy a tömeget a műfamennyiség csonkítása nélkül gyarapítsuk s annak teljes kihasználását elősegítsük.

Ezt véleményem szerint akképpen lehetne megoldani, hogy a miniszter, hivatal, erdőrendezőség és erdőkezelés ahhoz értő közegeiből bizottság alakíttatnék, mely erdőhatóságoként egy mintaszerűen keresztülvitt gyéritést alkalmazna, mely minta szerint a többi gyérités is végzendő.*)

E gyéritések minden 5—5 évben felülvizsgálandók, hogy a netán szükségrendő korrekurák elővétessenek.

Ezt a javaslatot, az égetően érzett szükségütl kényszerítve, oly célból teszem, hogy vajha az meghallgatást nyerne és a gyérités gyakorlatilag oldatnék meg az élet és tényleges szükséghez képest s szünjék meg e téren már országszerte a járatlanság és kapkodás, mely sem szakunknak előnyére, sem a használat s pénzjövedelem javára nem válik.

Madárvédelem az erdőben.

Irta: dr. Kukuljević József m. kir. állatorvos.

Ott, ahol a természet őspompájában virul, ahol emberkéz még nem zavarta meg céltudatos munkáját, ott még ma is változatlan az állatok arányszáma. Az állatok a szabad természetben egymásra vannak utalva. Ha néha egyik-másik faj különösen kedvező körülmények közé kerül s nagyon elszaporodik, nyomban elszaporodnak ellenségei is. Így pl. ha valamelyik

*) Nézetünk szerint erre az erd. kísérleti állomásnak minden erdőhivatal területében kitüzendő kísérleti terei is hivatva volnának. Szerk.